

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIEMUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

1. Nazwa

HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY

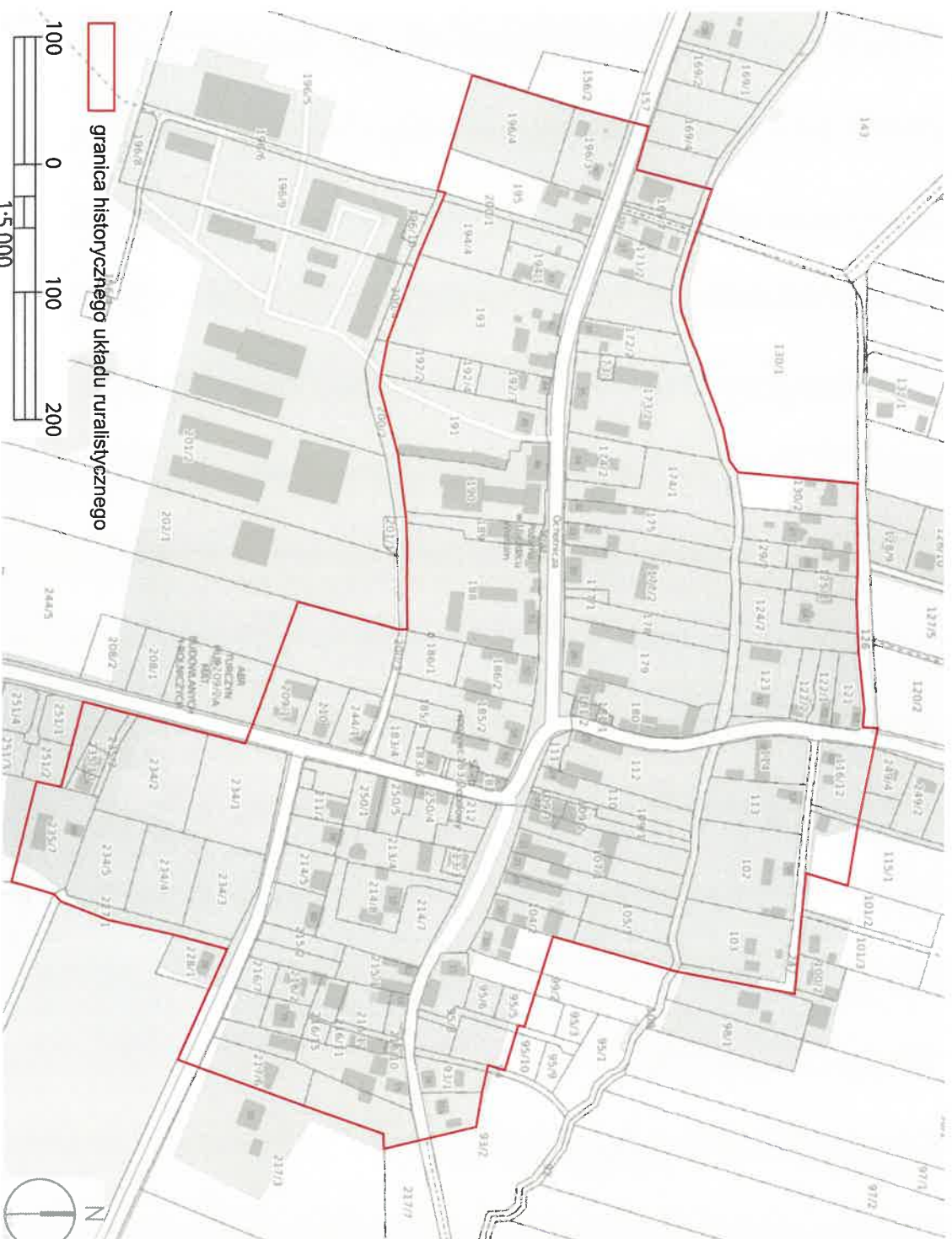
2. Czas powstania

1223 r./ XIX w.

3. Miejscowość

UJEŹDZIEC WIELKI

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

OBSZAR WSI

5. Przynależność administracyjna

Województwo dolnośląskie

Powiat trzebnicki

Gmina Trzebnica

6. Współrzędne geograficzne

51°24'57"N 17°05'40"E

7. Użytkowanie obecne

MIESZKALNE, ROLNICZE

8. Stan zachowania

3

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwa wsi:

1203 r. Wangrinoua, Ugrinovo, 1204 r. Wangrowito, 1208 r. Vgrinovo, 1236 r. Wangrinovo, Wangczikowo, 1266 r. Wagrino, 1364 r. Wangrinov, 1410 r. Vangrinaw, 1575 r. Wangrtzinaw. W 1575 r., 1814 r., 1830 r., 1837 r. Pflaumdorf, 1803 r. Blumendorf, 1355 r. a także w XVII w., w 1753 r. i latach 1785 – 1945 Pflaumdorf

Nazwa wsi pochodzi od właściwości przyrodniczych, na terenie założone były sady sliwek węgterek

Historia wsi:

Wiadomo, że na początku XIII w. na obszarze Węgrzynowa oraz pobliskiego przysiółka o nazwie Clissowo (brak późniejszych danych nt osady) zakon cystersów z Lubiąża posiadał uprawy drzew owocowych. Obszar trzebnicki służył z terenów przystosowanych pod sady, w tym przypadku sliwkowe. Książę Henryk w 1208 r. odkupił Węgrzynów, nadając ziemi klasztorowi trzebnickiemu w ramach początkowego, głównego uposażenia. Po 1251 r. wieś przeniesiono na prawa niemieckie, zakładając na jej terenie folwark, który w XVII w. zastawiono lub sprzedano świeckiemu rodowi von Leuscher. Dobra wróciły do zasobu klasztoru w 1689 r. i pozostały aż do kasaty w 1810 r. W 1785 r. w dokumentach wymieniana się jedynie folwark i sześć gospodarstw miejskich, a wieś zamieszkiwało 54 mieszkańców. W latach 1814-1826 wzniesiono nowy dwór, który nie przetrwał jednak do 1926 r., w 1845 r. założono na tyłach ogród dworski. Po sekularyzacji majątek stał się domeną królewską, a w latach 1830-1845 przeszedł w ręce Oelsnerów. Wzmiankowano wówczas pałac, folwark, ogród dworski, 8 domów i 82 mieszkańców wyznania ewangelickiego. Budynki folwarczne w większości z II poł. XIX w. i początku XX o braku cech stylowych. W latach 1876-1930 majątek należy nieprzerwanie do rodziny von Prittwitz und Gaffron, składając się z 184 ha, w tym 144 ha pól uprawnych, 10,8 ha łąk, 8 ha pastwisk, 13 ha lasów, 1,2 ha ogrodu i 5,5 ha dróg oraz podwórzy. Niedługo później dobra utraciły na wartości, poddane parcelacji, wydzielone na 3 części. Właścicielem dolnego folwarku był kmitc Bruno Namysło, środkowego – Johannes Fibak z Taczowa Wielkiego, a górny należał do Aloesa Elsnera. Wykształcenie się wsi przypada dopiero na I ćw. wieku XX.

Zespół pałacowo-folwarczny

XVIII w. kształtował charakter wsi, nie jest bowiem wiadomo, jaka była jej charakterystyka, poza usytuowaniem dróg, prowadzących na teren folwarku. W latach 1750-1826 przeszedł on rozbudowę wraz z przeniesieniem w stronę zachodnią. W północnej części powstał folwark oraz pałac. Na zachód od folwarku wybudowano obiekt mieszkalny dla pracowników, od strony północnej, a w XX w. po stronie południowej usytuowano rzędcówkę. Układ dróg funkcjonował przez co najmniej 150 lat, wykorzystując naturalne ukształtowanie terenu. Do folwarku prowadził wąwóz, z czasem obsadzony alejowo dębami, od strony wschodniej i wzdłuż wiejskich dróg wprowadzono nasadzenia robinii i czereśni.

Stanowiska AZP:

Brak stanowisk AZP zlokalizowanych w obrębie wsi.

Postulaty:

zachowanie i rewaloryzacja historycznego układu przestrzennego wsi, wskazanie sytuowania nowych obiektów szczytem lub kalenicą do osi drogi w przednich częściach parceli, ochrona terenu folwarku w części wschodniej z wyznaczeniem linii zabudowy zgodnie z obiektami wyburzonymi i wyeksponowanie majdanu folwarcznego, wymóg stosowania tradycyjnych form, materiałów, dyspozycji elementów zewnętrznych na elewacjach itp., zachowanie historycznej zieleni, przede wszystkim od strony zachodniej

Istniejące zagrożenia:

wprowadzanie zabudowy nieuwzględniającej związków przestrzennych, rozbórka i przetwarzanie obiektów historycznych, wykorzystywanie niezgodnych z tradycją form i materiałów przy remontach i przebudowach obiektów, całkowite zaburzenie układu przestrzennego folwarku, wycinka zadrzewienia

Źródła:

Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego we Wrocławiu, Wytyczne konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego gminy Trzebnica, Wrocław 1992 r.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

Październik 2022 r.

Marta Wosalega